

Asia: VN/26964/2022

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttäminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntoa avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämistä koskevasta työryhmän mietinnöstä, joka on tehtävänantonsa mukaisesti laatinut ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, joka on tullut Suomen osalta voimaan 1.8.2015, sisältää veloitteen säätää rangaistavaksi aikuisen tai lapsen tahallisen pakottamisen avioliittoon sekä aikuisen tai lapsen tahallisen houkuttelemisen muun kuin sen osapuolen tai valtion alueelle, jossa hän asuu, tarkoituksena pakottaa hänet avioliittoon. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia lisäämällä ihmiskauppaa koskevaan säännökseen teon tarkoituksiksi pakkoavioliittoon saattaminen.

Totean, että voimassa olevan lainsäädännön täsmentäminen ja selventäminen avioliittoon pakottamisen osalta turvaisi perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ja täyttäisi kansainväliset sopimusvelvoitteet. Lisäksi ehdotettu lakimuutos olisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta perusteltu, kun avioliittoon pakottamisen rangaistavuus tulisi ilmenemään suoraan säännöksestä.

Edellä mainitun periaatteen kannalta pidän kuitenkin varsin ongelmallisena sitä, että säännöksestä ei ilmenisi suoraan, mitä pakkoavioliitolla tarkoitetaan. Myös työryhmämietinnössä on havaittu tämä (s. 53), mutta päädytty katsomaan riittäväksi selventää pakkoavioliitto-käsitteen sisältö hallituksen esityksen perusteluissa.

Koska pakkoavioliiton käsite olisi ehdotetussa säännöksessä mietinnön perustelujen mukaan varsin laaja ja pitäisi sisällään myös juridisesti pätevään avioliittoon rinnastettavan liiton, kuten esimerkiksi vakiintuneen uskonnollisen yhteisön yleisesti hyväksytyjen sääntöjen mukaan solmitun liiton, laillisuusperiaatteen näkökulmasta pitäisin perusteltuna pakkoavioliiton määritelmän ilmenemistä suoraan säännöksestä.

Harakka Katja
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen;
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Katja Harakka